

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์คณะสงฆ์
อำเภอเมืองอุบลราชธานี
BUHDDA DHARMA FOR IMPLEMENTATION ON PUBLIC WELFARE OF
SANGHA AT MUEANG DISTRICT UBON RATCHATHANI PROVINCE

¹พระกรวิชัย ฐิริปัญโญ, ²พระครูธีรธรรมบัณฑิต และ ³พระครูโกศลวิহারคุณ

¹Phra Karavid PoripanYo, ²Phrakru Theerathamabundit
and ³Phrakru Kosolwiharakhun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹jakajun_joice@hotmail.com

Received: May 18, 2023; Revised: July 28, 2023; Accepted: August 12, 2023

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษางานสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับงานสาธารณะสงเคราะห์ 3) เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อการพัฒนาวัด ชุมชน สังคม และประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้ารุ่งเรืองสืบต่อไป แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในงานสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี ประกอบด้วย 1) ด้านการปกครอง พระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่ในการปกครอง โดยใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเครื่องมือในการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา ส่งเสริมพื้นฐานอันเป็นแก่นแท้ของหลักธรรมคำสอน 3) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย 4) ด้านการ

¹ นิสิต, หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

³ อาจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

สาธารณูปการ ใช้หลักพรหมวิหารธรรม ลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่ การซ่อมแซมของเก่า และการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานเดิมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น 5) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ดำเนินกิจการให้เป็นสาธารณประโยชน์ และประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักสังคหวัตถุธรรม หลักสาราณียธรรม และหลักพรหมวิหารธรรม พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ทำหน้าที่ต้องมีบทบาทหน้าที่ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาด้านการเผยแผ่ และด้านการสงเคราะห์ คือ เป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำ

คำสำคัญ: แนวทางการประยุกต์, หลักพุทธธรรม, งานสาธารณสงเคราะห์, คณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี

Abstract

This thesis titled as follows: 1) to study the public works of the Sangha of Mueang Ubon Ratchathani District; 2) to study Buddhist principles related to public welfare work; 3) To propose guidelines for applying Buddhist principles in public welfare work for the Sangha Mueang Ubon Ratchathani District Ubon Ratchathani Province. This research is a field qualitative research. The research findings were as the followings: The Sangha Administrator has a duty to administer the affairs of the Sangha to be peaceful and orderly. Right according to the Dharma and Discipline in 6 aspects, namely; 1) Administration 2) Religious education 3) Educational welfare 4) Buddhism propagation 5) Public utilities 6) Public welfare for the development of temples, communities, societies and the country for further prosperity and prosperity. Guidelines for the application of Buddhist principles in public welfare work of the Sangha of Mueang Ubon Ratchathani District, consisting of 1) Government Monks have roles and responsibilities in government. using the Sangha Act as a tool for government 2) Religious Studies promote the fundamental foundation of the doctrine 3) the propagation of Buddhism working to spread the teachings of Buddhism causing people to respect and lose faith in the Triple Gem 4) Public utilities Use the principle of Brahma Viharn Dharma. work on public utilities construction of new religious objects repairing old things and the renovation and decoration of religious objects and religious places to be more suitable 5) Public Welfare operate business for the public benefit and apply appropriate Buddhist principles Sangkhavattut Dhamma Saraniya Dharma and principles of Brahmawiharn Dhamma The monks, as a person who performs duties, must have a duty in all 3 aspects, namely education, propagation, and assistance, that is, to give knowledge. give advice

Keyword: An Application Guidelines, Buddhist Principle, Public Welfare, Sangha of Mueang Ubon Ratchathani District

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเอกของโลกที่มีหลักคำสั่งสอนอันเปรียบเสมือนห้วงมหานทีแห่งสรรพศาสตร์ จึงมิใช่เพียงแค่เป็นปรัชญาหรือทฤษฎีเท่านั้น หากยังมีเนื้อหาครอบคลุมถึงชีวิตความเป็นอยู่ ความนึกคิดแทบทุกด้าน และที่สำคัญคือเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่มหาชน และเป็นการอนุเคราะห์ต่อชาวโลก โดยมีพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นพระศาสดา เป็นผู้ทรงเปี่ยมไปด้วยพระปัญญาธิคุณพระวิสุทธิคุณและพระมหากรุณาธิคุณ การบำเพ็ญกรณียกิจของพระพุทธเจ้าและพระสาวก มีวัตถุประสงค์และขอบเขตกว้างขวาง ดังจะเห็นได้จากพุทธพจน์ตั้งแต่วินัยปิฎกที่ทรงส่งสาวกออกประกาศพระศาสนาว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนเป็นจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพ และมนุษย์ทั้งหลาย” อันเป็นแนวทางแห่งการสงเคราะห์เวไนยสัตว์โลกที่พระองค์ทรงมีความปรารถนาให้พระสงฆ์สาวกได้ถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการสาธารณสงเคราะห์แก่ชาวโลก พระสงฆ์สาวกจึงมีภาระหน้าที่อันสำคัญที่ต้องให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทั้งหลาย

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่ชาวไทยส่วนใหญ่เป็นผู้นับถือ พระพุทธศาสนาจึงเป็นสถาบันหลักอันทรงคุณค่าที่สำคัญที่สุดที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย พระพุทธศาสนามีอิทธิพลเป็นอันมากต่อความเชื่อ และความประพฤติ หรือการดำรงชีวิตของชาวไทยส่วนใหญ่ เป็นที่มาของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามจึงมีผลให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย ได้อาศัยคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแบบอย่าง มาเป็นเครื่องหล่อหลอม ชัดเกลานิสัยใจคอของคนไทยให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน กล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยอันเป็นสิ่งดีงามตลอดจนถึงใช้หลักธรรมคำสอนมาเป็นแนวทางในการประพฤติและปฏิบัติทำให้วิถีชีวิตของคนไทยผูกพันอิงอาศัยพระพุทธศาสนาตลอด จึงทำให้สังคมไทยอยู่อย่างร่มเย็นสงบสุข มีความเมตตา ความกรุณามีน้ำใจเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูล และความปรารถนาดีต่อกันตลอดมาพระพุทธศาสนาอาจจะถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ และดำรงอยู่เคียงคู่กับชาติไทยตลอดมา ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญต่อสังคมไทย พอสรุปได้ดังนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

- 1) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย
- 2) พระพุทธศาสนาเป็นหลักในการปกครองประเทศ
- 3) พระพุทธศาสนาเป็นศูนย์รวมจิตใจ
- 4) พระพุทธศาสนาเป็นที่มาของวัฒนธรรมไทย
- 5) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นสถาบันหลักของสังคมไทย
- 6) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม
- 7) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นเอกลักษณ์ของชาติ
- 8) พระพุทธศาสนาในฐานะเป็นมรดกของชาติ
- 9) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรม
- 10) พระพุทธศาสนาในฐานะที่ช่วยสร้างความสงบสุขให้แก่โลก

วัดเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน โดยมีพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดเป็นผู้นำทางด้านจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธาความเคารพนับถือแต่ที่สำคัญคือประชาชนมีความรู้สึกว่าพระสงฆ์เป็นผู้ฉลาด มีสติปัญญาสามารถรอบรู้วิชาการต่างๆ สามารถช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชาวบ้านในคราวประสบปัญหาในเรื่องต่างๆ จนเป็นที่เคารพ

นับถือของบุคคลทุกชั้นในสังคม ปัจจัยที่เชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคม คือ ความบริสุทธิ์ความเสียสละบำเพ็ญประโยชน์ และความเป็นผู้นำทางสติปัญญา ในด้านการให้การศึกษา พระสงฆ์จะทำการอบรม สั่งสอน แนะนำผู้อื่นให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดี ซึ่งต้องอาศัยความรู้ทางโลกและทางธรรม เป็นการสืบต่อประเพณีในสังคมไทย (พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2523) ภาระหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมไทยคือ พระสงฆ์ทำหน้าที่สงเคราะห์เป็นหลัก งานสงเคราะห์นี้พระสงฆ์จะทำการสงเคราะห์โดยตรงทางด้านจิตใจ เช่น การเป็นที่พึ่งให้ความร่มเย็นทางด้านจิตใจ การสงเคราะห์บำรุงขวัญด้วยการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการประโลมจิตใจแก่ประชาชน ส่วนการสงเคราะห์ทางด้านวัตถุนั้นก็มีโดยอ้อม เช่น การขอความร่วมมือในการทำงานสาธารณประโยชน์ หรือเชิญชวนให้นำสิ่งของมาบริจาคแก่ประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น

สังคมไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ระบบข้อมูลข่าวสาร มีเทคโนโลยีทันสมัย ส่งผลให้องค์กรต่างๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย ประเทศไทยมุ่งเน้นพัฒนาภาคอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาเป็นไปแบบก้าวกระโดด ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมไทย เพราะปัญหาที่เป็นพื้นฐานของสังคมไทย ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจโดยมีปัญหาคาใจ ความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทลายทรัพยากรธรรมชาติ และปัญหาเหลื่อมล้ำทางสังคมซึ่งปัญหานี้วันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นการสาธารณสงเคราะห์นับว่าเป็นงานสำคัญของคณะสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมได้กำหนดหน้าที่ให้ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความสงบเรียบร้อย การศาสนาศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ในเขตการปกครองของตน ให้ดำเนินไปด้วยดี (ชาเรื่อง วุฒิจันทร์, 2541) สถาบันสงฆ์ไทยได้เล็งเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และภาระสำคัญ ที่ต้องเข้าไปมีบทบาท โดยให้การสงเคราะห์เกื้อกูลแก่ประชาชน ทั้งด้านจิตใจ และวัตถุ ตลอดจนด้านต่างๆ เพื่อช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของคนในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมไทย จึงตั้งความหวังไว้กับสถาบันสงฆ์ที่จะเข้ามาฟื้นฟูช่วยเหลือเยียวยา และเป็นขวัญกำลังใจให้แก่สังคมไทย

ผู้วิจัยมีความตระหนักต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างมาก เพราะมีผลทำให้เป็นปัญหาในสังคมไทยที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น จึงได้ศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ไทย ซึ่งถือว่าเป็นงานสำคัญอันเป็น หัวใจหลักต่อความมั่นคงต่อสถาบันพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์ให้มีความถูกต้องเหมาะสมดำรงอยู่ในกรอบพระธรรมวินัยมีทั้งประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นาไปปฏิบัติให้สอดคล้องได้ในสังคมไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต ตามหลักพุทธธรรมใน 4 แนวทาง คือ 1) การดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล 2) การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ 3) การเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ 4) การช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป อันเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญของคณะสงฆ์ไทย เพื่อการพัฒนางานสาธารณสงเคราะห์แก่สังคมไทยให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษางานสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมเกี่ยวกับงานสาธารณะสงเคราะห์
3. เพื่อเสนอแนวทางประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ซึ่งมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 45 รูป/คน ได้แก่ 1) เจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานี 1 รูป 2) รองเจ้าคณะอำเภอเมืองอุบลราชธานี 2 รูป 3) เจ้าคณะตำบลในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี 18 รูป 4) เจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี 18 รูป 5) กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (แบบมีโครงสร้าง) และไม่เป็นทางการ (แบบไม่มีโครงสร้าง) และ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร เพื่อวิเคราะห์เชิงสังเคราะห์เนื้อหา เชิงคุณภาพเพื่ออธิบายความให้เห็นข้อเท็จจริง เพื่อตอบโจทย์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียบเรียงเขียนเป็นวิทยานิพนธ์แบบพรรณนาเชิงโวหาร ตามโครงสร้างเนื้อหาและนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาเชิงโวหาร

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณะสงเคราะห์คณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี สรุปผล ดังนี้

1. งานในด้านสาธารณะสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่ในการสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักเพื่อให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติ

เพื่อเป็นการดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ยิ่งที่ผ่านมาประชาชนจำนวนมากได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัย วัดและพระสงฆ์ก็ต่างทำหน้าที่ด้านสาธารณสงเคราะห์อย่างเต็มความสามารถ และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักสังคหัตถุธรรม หลักสารณียธรรม และหลักพรหมวิหารธรรม เป็นต้น มาใช้ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ จึงต้องเน้นไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในชุมชนและสังคม ให้มีความเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ และยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมาย กฏระเบียบของบ้านเมือง เพื่อการพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางด้านจิตใจและทางด้านกายภาพ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของ ให้มีความสมดุลทั้งทางกาย วาจาและจิตใจ โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นผู้นำที่สำคัญในการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัตถุและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อันจะนำความสุขมาสู่ประชาชน สังคมและประเทศชาติให้มี การพัฒนาที่ยั่งยืน มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น เพื่อสาธารณประโยชน์ ในการทำงานของวัดที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำในปัจจุบัน มีแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสังคมในปัจจุบันได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้นทุกขณะ ปัญหาในการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ที่พระสงฆ์ได้ทำนั้น ก็มีความยากในหลาย ๆ เรื่องไม่ว่าจะเป็นการขาดงบประมาณ ขาดการแคลนกำลังบุคลากร ขาดการสนับสนุนด้านปัจจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือของชุมชนและประชาชน และคนในชุมชนยังไม่มีศรัทธาในพระสงฆ์ว่ามีหน้าที่หรือมีขอบเขตอย่างไร โดยเฉพาะงานองค์กรคณะสงฆ์นั้นมีความหลากหลายและมีมากหลายอย่าง ซึ่งในบางเรื่องนั้นประชาชนยังไม่เข้าใจดีพอ ก็ทำให้เกิดปัญหาที่ไม่ควรเกิดขึ้นได้ก็เกิดขึ้น เป็นต้น ควรที่พระสงฆ์การต้องใช้ความอดทน ความเพียรพยายาม ความตั้งใจอย่างจริงจัง และความมีศรัทธาในเรื่องที่ทำนั้นๆ ด้วยเพื่อให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่น เพื่อสาธารณประโยชน์เป็นไปอย่างดีและเป็นส่วนที่จะนำพาหรือสามารถพัฒนาชุมชนให้เจริญต่อไปเท่าที่กำลังและความสามารถจะกระทำได้

ปัญหาและอุปสรรคในการเกื้อกูลประชาชนทั่วไป ในสภาพปัจจุบันที่มีสภาพเปลี่ยนแปลงอย่างมากอีกทั้งปัญหาของชุมชนกับวัดก็มีความขึ้นในบริบทหลาย ๆ อย่าง ทั้งทางด้านความคิดและความเชื่อถือของคนในชุมชนและสังคม จึงจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องมีการกลั่นกรองปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทุก ๆ เรื่อง ในแต่ละปัญหานั้นมีความแตกต่างกันและมีความซับซ้อน ตามเหตุตามปัจจัยนั้น ๆ ก็เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของพระสงฆ์จะต้องใช้ความอดทน ความพยายาม ต้องมีความมุ่งมั่นและศรัทธาในการที่จะสร้าง และนำพาความเจริญและเพื่อการพัฒนา กับชุมชนโดยไม่เห็นแก่ความลำบากและอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีมากตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในงานสาธารณสงเคราะห์คณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพทั่วไปในด้านการดำเนินกิจการเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล วัดและพระสงฆ์สาธุการนั้น เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการในฝ่ายพุทธจักรเพื่อประสานกับฝ่ายอาณาจักร ในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ เพราะวัดก็มีความพร้อมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ และปัจจัยอื่นๆ อีก พอที่พระสงฆ์สาธุการจะช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สังคมชุมชนได้ ซึ่งวัดก็ยังถือว่าเป็นองค์กรคณะสงฆ์ที่ยังมีประสิทธิภาพในการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ประชาชนทั่วไป ที่อาจจะได้รับความเดือดร้อนในเรื่องต่าง ๆ ได้ ถือได้ว่าวัดยังมีความมั่นคงและมีศักยภาพในระดับหนึ่งทีเดียวที่ขับเคลื่อนงานเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

สภาพทั่วไปในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องให้การช่วยเหลือเกื้อกูลด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรม เป็นประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนหม่มาก เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและมีความจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง และหาเหตุผลในการทำงาน ต้องมีความรอบรู้และรอบคอบ สามารถในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ให้เกิดในวงกว้าง เป็นที่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ของพระสงฆ์สาธุการ เพราะว่าวัดเป็นสถาบันหลักที่จะสามารถให้ความอนุเคราะห์และให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับประโยชน์จากการจัดสรรหรือการจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสม และมีความเป็นธรรมเพื่อประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ด้วยความหวังที่จะนำพาชุมชนให้เกิดความเจริญ และผาสุกต่อไป

สภาพทั่วไปด้านการเกื้อกูลสาธารณสมบัติสถานที่ยืนเป็นสาธารณสมบัติ มีความน่าเป็นห่วงในเรื่องของการอนุรักษ์และการดูแลรักษา ที่นับวันนานไปสิ่งที่เป็นสาธารณสมบัติ สถานที่ที่จะมีความทรุดโทรมลงไปเรื่อย ๆ แม้จะมีการดูแลรักษาอย่างดี ก็รักษาหรือดูแลกันไปตามความเข้าใจหรือความเคยชิน แต่ในทางการอนุรักษ์นั้นมีความละเอียดและซับซ้อนมากในเรื่องทางเทคนิค และวิธีการในการอนุรักษ์หรือรักษาให้อยู่คงเดิม ในทางปฏิบัติมีความยากไม่น้อย จำเป็นที่ประชาชนในชุมชนต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ก่อนที่สาธารณสมบัติสถานจะเกิดความเสียหายจนไม่อาจเยียวยาได้ ในฐานะที่พระสงฆ์สาธุการหรือวัดหรือองค์กรที่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต้อง หันมายอมรับและให้ความสำคัญในการดูแลสาธารณสมบัติสถานให้มีความคงทนถาวรสืบไป อย่างน้อยก็เป็นการสืบทอดในสิ่งที่บรรพบุรุษในรุ่นก่อนหน้านั้นได้สะสมเอาไว้ได้ชื่นชมกัน และเป็นการประกาศความสามารถในงานศิลปกรรมได้เป็นอย่างดี ว่าคนในยุคก่อนก็มีความสามารถไม่แพ้คนในยุคนี้เหมือนกัน

สภาพทั่วไปในด้านการเกื้อกูลประชาชนทั่วไปของพระสงฆ์สาธุการ ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าหน่วยงานอื่น แม้ในปัจจุบันบ้านกับวัดอาจห่างเหินกันไปบ้างตามสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป แต่ในส่วนใหญ่แล้วบ้านกับวัดก็มีความใกล้ชิดกันมากกว่าหน่วยงานอื่นอยู่ ควรที่พระสงฆ์สาธุการต้องพยายามในทุกๆ ด้านเพื่อที่จะสร้างความศรัทธาและสร้างความเชื่อมั่น ให้ชุมชนได้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์กรสงฆ์ ต้องทุ่มเทให้กับชุมชนเพราะ

ช่วยบรรเทาทุกข์ความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน ตามความสามารถของเราที่จะกระทำได้ การประสานความช่วยเหลือให้ความสะดวกหรือการบริการประชาชน แก้ไขข้อขัดข้องความเดือดร้อนที่เมื่อคราวที่ประชาชนได้รับความลำบาก และ ต้องการความช่วยเหลือ

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม พบว่าพระสงฆ์ดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ในการพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นงานที่พระสงฆ์ทำได้โดยตรง คือ การให้คำแนะนำทางด้านจิตใจ ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาชีวิตต่างๆ เป็นที่พึ่งทางจิตใจด้วยการประพฤติตนเป็นแบบอย่าง การพัฒนาชุมชนและสังคมนั้น มีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้สามารถใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาส่วนตัวและส่วนรวมได้ การพัฒนาต้องเริ่มที่ตัวเองก่อน แล้วพัฒนาไปสู่ชุมชนและสังคม พื้นฐานของสังคมที่ดีต้องมีหลักของพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ส่วนประกอบที่สำคัญของสังคมอีกอย่างหนึ่งก็คือ มนุษย์ หรือคน คนดีมีคุณธรรมจริยธรรมย่อมนำความสุข ความเจริญมาสู่ชุมชนและสังคม

ด้านการปกครอง พระสงฆ์มีบทบาทหน้าที่ในด้านการปกครอง ก็ใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์เป็นเครื่องมือในการปกครองด้วยการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึงงานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วยเหตุนี้พระสังฆาธิการจึงต้องดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ และพระบัญชาจากสมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเป็นการมอบอำนาจในการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์ ด้วยการแบ่งการปกครองคณะสงฆ์ออกเป็น 6 ส่วน คือคณะสงฆ์ส่วนกลาง และการปกครองส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อการดูแล การคุ้มครอง การระงับดูแลคณะสงฆ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีระเบียบวินัย เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของคณะสงฆ์ หรือของสังคมนั้น ๆ การปกครองบรรพชิตและคฤหัสถ์ในวัด ต้องมีการเอาใจใส่ดูแลการประพฤติปฏิบัติ และให้ความอนุเคราะห์ในส่วนที่อยู่อาศัยและปัจจัยตามสมควร ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขด้วย พรหมวิหารธรรมตามสมควรแก่เหตุ ต้องบำรุงรักษาวัดทั้งการก่อสร้างบูรณปฏิสังขรณ์ และการจัดกิจกรรมของวัดให้เป็นไปด้วยดี มีการจัดการดูแลและรักษาสถาบันสมณัตติศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ของวัดให้มีความเรียบร้อยเป็นไปด้วยดี

ด้านการศาสนาศึกษา หากจะมองบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ พื้นฐานอันเป็นแก่นแท้ของหลักธรรมคำสอนแล้ว ผู้เข้าสู่สังคมสงฆ์ หมายถึงผู้เข้าสู่วิถีแห่งการศึกษา ในพระพุทธศาสนาเรียกว่าสิกขา หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา, ข้อที่จะต้องปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีลสิกขา จิตสิกขา และปัญญาสิกขา การจัดการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม สำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ ทั้งแผนกธรรมและบาลี ในการจัดการศาสนศึกษาดังกล่าวมานี้จะสำเร็จตามจุดประสงค์หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักเรียนและเจ้าสำนักศึกษา ตลอดจนถึงครูอาจารย์ที่ได้ทำหน้าที่ทางด้านการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลังความสามารถ อันเป็นการเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา การจัดการศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหามาก คือ การศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้งครูและนักเรียน ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องช่วยกันในการจัดการเรียนการสอนบาลีอันเป็นการศึกษาที่สำคัญของพระพุทธศาสนา

การจัดการศาสนศึกษาให้แก่พระสงฆ์ได้ศึกษาพระปริยัติทั้งแผนกธรรมและบาลีจึงเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุน

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายวงกว้างออกไปให้แพร่หลายได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาแพร่หลายออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก หัวใจสำคัญในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกโดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ ประการ คือ ภิภุชธัมมิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถประโยชน์ (ประโยชน์ในชาติหน้า) และปรมาตถประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน)หน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะผู้ปกครองทุกชั้นทุกระดับที่จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ด้านการสาธารณูปการ การจัดการสาธารณูปการ หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานสาธารณูปการ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตามลักษณะงาน การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ได้แก่ การก่อสร้างศาสนวัตถุขึ้นใหม่ การซ่อมแซมของเก่าและการปรับปรุงตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมหรือที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การควบคุมและส่งเสริมการสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ควบคุมสาธารณูปการ ส่งเสริมสาธารณูปการ การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติสอดส่อง ดูแล ชี้แจง แนะนำในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาสงานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานระดับบารมีเจ้าอาวาสและเป็นงานละเอียดอ่อนเป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานของเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานอื่น แต่มักเป็นเหตุก่อปัญหาเช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้าน ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุ หากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์ และการศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้นที่ต้องคอยช่วยเหลือดูแลให้งานดำเนินไปด้วยดี

ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ในการดำเนินงานในด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี เป็นการดำเนินกิจการให้เป็นสาธารณประโยชน์ หรือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของประชาชน ซึ่งได้ดำเนินการแล้วอย่างเป็นรูปธรรม และที่สำคัญต้องปรับประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมอันเหมาะสมมี หลักสังคหวัตถุธรรม หลักสาราณียธรรม และหลักพรหมวิหารธรรม เป็นต้น มาใช้ในการดำเนินงานสาธารณสงเคราะห์ โดยมีเป้าหมายจุดประสงค์หลักกว่าให้คณะสงฆ์ได้ถือปฏิบัติดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ เป็นหลักสำคัญ การ

ดำเนินในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์เขตทุ่งครุ จึงต้องเน้นไปในทิศทางที่เกี่ยวกับการให้ความสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในชุมชนและสังคม ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายกฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อการพัฒนาทั้งทางคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางด้านจิตใจและทางด้านกายภาพ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของ ให้มีความสมดุลทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ โดยมีวัดและพระสงฆ์เป็นผู้นำที่สำคัญในการดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางวัดและจิตใจในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการพัฒนาจิตใจ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม อันจะนำความสุขมาสู่ประชาชน สังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป

ดังนั้น งานด้านสาธารณสงเคราะห์ จึงมีพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนและมีความใกล้ชิดกับชุมชน วัดและพระสงฆ์เป็นสถาบันทางสังคมที่ได้รับความเคารพนับถือจากทุกฝ่าย และเป็นหัวใจใจแก่ทุกคน ดังนั้นพระสงฆ์จึงต้องมีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานในการพัฒนาชุมชน และการเข้าร่วมพัฒนาชุมชน เพื่อเข้าไปช่วยเหลือสงเคราะห์สังคมเท่าที่พระสงฆ์จะทำได้ วัดยังเป็นศูนย์รวมของสังคม วัดและบ้านยังมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเกื้อกูลกันอยู่เสมอ พระสงฆ์ในปัจจุบันนี้ต้องเป็นที่พึ่งของประชาชน เมื่อประชาชนประสบปัญหาต้องให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไข พระสงฆ์ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน เพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ พระสงฆ์จึงมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคมไทย ดังนั้นพระสงฆ์ในปัจจุบันจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้อนุเคราะห์ประชาชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และด้านจิตใจ จึงเป็นที่พึ่งในสังคมปัจจุบันได้อย่างแท้จริง

3. กระบวนการงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี พบว่าผู้ดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์โดยส่วนใหญ่ได้แก่วัดและเจ้าอาวาส ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ว่าด้วยหน้าที่ของเจ้าอาวาส ดังนี้

- 1) ดำเนินกิจการของวัดให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย
- 2) เป็นธุระในการจัดการศึกษาอบรมแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
- 3) อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล

ดังนั้นภาระหน้าที่เหล่านี้ ย่อมเข้าได้กับงานสาธารณสงเคราะห์ อันเป็นการคณะสงฆ์หรือการพระศาสนา เจ้าอาวาสจึงมีหน้าที่จัดการงานสาธารณสงเคราะห์อันเป็นกิจการของวัด การให้การศึกษอบรมและการอำนวยความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล การจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนได้กำหนดวิธีการในระเบียบมหาเถรสมาคม เพื่อให้กิจการหน่วยอบรมประชาชนประจำวัดนั้น ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานควรจัดในลักษณะ ดังนี้ คือ

- 1) อบรมทั่วไป ได้แก่ การจัดประชุมแนะนำทางวิชาการ โดยมีวิทยากรบรรยายทางวิชาการ
- 2) อบรมเฉพาะกรณี ได้แก่ การจัดอบรมประชาชนเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เกิดขึ้นโดยวิธีที่ชี้แจงแนะนำชักชวนความเข้าใจ
- 3) อบรมเฉพาะบุคคล ได้แก่ กรพบปะบุคคลบางคนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือชี้แจง

แนะนำชักชวนความเข้าใจในเฉพาะบางเรื่องอันเกี่ยวกับผู้นั้น อนึ่ง การสาธารณสงเคราะห์ให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการดำเนินการสงเคราะห์ตามควรแก่โอกาส เช่น

4) การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาชุมชน การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์ การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เช่น ยาบ้า การป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นต้น

5) การช่วยเหลือเกื้อกูลสถานที่อันเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอกคูคลอง สร้างสะพาน ปลูกต้นไม้ เป็นต้น

6) การช่วยเหลือเกื้อกูลประชาชน ในโอกาสที่ควรจะช่วย เช่น ผู้ประสบภัยพิบัติ คนชราคนพิการ หรือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นต้น

งานด้านสาธารณสงเคราะห์ จะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม ต้องไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย กฎหมายกฎระเบียบของบ้านเมือง เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชุมชนและสังคม ในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ คณะสงฆ์ต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกันดังนี้

- 1) กำหนดนโยบายทิศทางการทำงานให้ชัดเจน
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์ ป้าหมายชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่องานสาธารณสงเคราะห์
- 3) การวางแผนงานร่วมกันอย่างรัดกุม ครอบคลุมทุกพื้นที่และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

เดียวกัน

4) การสนับสนุนบุคลากรที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน และจัดสรรงบประมาณอุดหนุนให้

- 5) ประสานงาน และการแบ่งปันข้อมูล
- 6) ติดตามผล ประเมินผล ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง
- 7) สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

ดังนั้น งานด้านสาธารณสงเคราะห์ คือการดำเนินกิจการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสาธารณประโยชน์แก่หน่วยงานหรือคณะบุคคล หรือการช่วยเหลือเกื้อกูลและการอุดหนุนจนเจือสถานที่ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติทั่วไป การสาธารณสงเคราะห์ที่เป็นหลักของพระสงฆ์ คือ การสงเคราะห์ทางด้านจิตใจและวัตถุสิ่งของ เป็นต้น

งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์อำเภอเมืองอุบลราชธานี ที่มีต่อการพัฒนาชุมชนและสังคม จากผลวิจัยในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า พระสงฆ์ในฐานะเป็นผู้ทำหน้าที่หรือตัวแทนองค์กรทางศาสนานั้นจะต้องมีบทบาทหน้าที่ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาด้านการเผยแผ่และด้านการสงเคราะห์ คือ เป็นผู้ให้ความรู้ ให้คำปรึกษาแนะนำ รวมไปถึงมีบทบาทเพียงพอหน้าที่ทางด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา พระสงฆ์จะต้องทำหน้าที่หลายอย่าง คือ บริหารวางแผน เป็นสื่อกลางประสานงาน ประชาสัมพันธ์ จัดหาแหล่งทรัพยากร รวมถึงการเป็นผู้ให้บริการด้วยตนเองโดยตรง ในเรื่องเหล่านี้พระสงฆ์ได้ดำเนินการปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง เพราะดำเนินตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เป็นการสงเคราะห์โดยตรง พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการช่วยป้องกันยาเสพติด โดยการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรม ที่จะทำให้อยาวชนและคนในชุมชนให้พ้นจากยาเสพติด พระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการปลูกจิตสำนึก ใช้เทคนิคในการเข้าถึงชุมชน การสื่อสารกับชุมชนด้วยการเทศนา การบรรยายธรรม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

และดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนโดยมีเป้าหมายให้ชุมชนเป็นเขตปลอดอบายมุขและยาเสพติดโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและป้องกันยาเสพติด ไม่หวังพึ่งภาครัฐอย่างเดียว เพื่อที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและปลอดภัยจากยาเสพติด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

วัดเป็นตัวแทนสถาบันทางพระพุทธศาสนาพระสงฆ์มีบทบาทภาระหน้าที่ในงานด้านสาธารณสงเคราะห์ กล่าวคือ การดำเนินการช่วยเหลือประชาชนและสังคมทางด้านจิตใจและปัจจัยวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ การสงเคราะห์ภิกษุสงฆ์ สามเณร และประชาชน การสร้างสาธารณูปการต่าง ๆ เช่น การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน ชุมชน การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ การสร้างห้องสมุดโรงเรียนและการช่วยแก้ไขปัญหาสังคมใน ด้านต่าง ๆ เป็นต้น การสาธารณสงเคราะห์นอกจากเป็นการช่วยเหลือชาวบ้าน ชุมชนและสังคมแล้ว ในภาพรวมแล้วยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างวัดกับบ้าน และหน่วยงานของรัฐรวมถึง ภาคเอกชนที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชน อันจะนำไปสู่การพัฒนา ชุมชน สังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ*. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สหธรรมิก,
- พระราชมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2523). *พระพุทธศาสนากับสังคมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย.
- ชาเรือง วุฒิจันทร์. (2541). *การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการพระศาสนาเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 36, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ผลิธัมม์จำกัด.